

Дель Гаудіо С. (Київ, Україна)

Славістика в Італії: історія і сучасність

У цій статті висвітлюються деякі аспекти та проблемні питання славістики в Італії. Інформація про історію та розвиток славістики за межами Італії не є достатньою. Навіть в академічному виданні «Українська мова. —Енциклопедія» (2007) про стан україністики і славістики в Італії не сказано нічого, хоча це видання містить статті про славістику (зокрема україністику) в інших європейських країнах.

Ключові слова: славістика в Італії; історія славістики.

Цель статьи – ознакомить читателя с главными аспектами итальянской славистики. Данные о статусе и современном развитии итальянской славистики ограничены и не широко доступны, что часто обусловлено языковым барьером. Даже последнее издание энциклопедии украинского языка «Українська мова. Енциклопедія» (2007) не упоминает об итальянской славистике (об украинистике, в частности). Поэтому в статье представлены некоторые фундаментальные аспекты итальянской славистики.

Ключевые слова: славистика в Италии; история славистики.

The information on the Italian Slavonic Studies, available outside Italy, is scanty. A specific contribution on the state of the Slavic (and Ukrainian in particular) studies in Italy is not reported even in the latest edition of the “Encyclopedia of the Ukrainian language” / Українська мова. Енциклопедія (2007). Therefore, this article aims at presenting and discussing some critical issues of Slavic Studies in Italy.

Key words: Slavic Studies in Italy; History of Slavic Studies in Italy.

Аналіз стану італійської славістики, яка має майже столітню традицію, є не простим завданням для дослідника. Крім того, таке завдання ускладнюється через обмеженість доступних друкованих матеріалів в Україні. Тому наш підхід до італійської славістики, загальна інформація про яку базується переважно на офіційних даних Інтернет сайтів головних італійських славістичних організацій і, меншою мірою, на особистих спостереженнях вчених, охоплює лише окремі аспекти загальної проблематики з метою дискутування деяких актуальних питань. Ми звертаємо увагу на чотири основні аспекти: 1) історичний екскурс італійської славістики; 2) стан дослідницьких напрямків та головні публікації періоду 2003 – 2010 років; 3) славістичні журнали; 4) сучасні питання.

Історичний екскурс

Італійська славістика почала формуватися лише в 20-х роках ХХ ст. внаслідок соціально-політичних і культурно-історичних причин. Крім

того, славістика як філологічна дисципліна – новіша за міцну традицію романістики та германістики Італії.

Початковий імпульс у заснуванні первинних славістичних студій безпосередньо пов'язано із зусиллями так званих «батьків-засновників» італійської славістики, які мусили розраховувати здебільшого на власні сили і підтримку своїх перших учнів, на спорадичну співпрацю мовознавців, істориків та візантиністів із славістичним напрямком досліджень. Діячі слов'янського походження, які мешкали в Італії та Європі, також сприяли розвитку італійської славістики.

Серед засновників італійської славістики нагадаємо Етторе Ло Гатто (Ettore Lo Gatto), Джованні Мавер (Giovanni Maver), Евель Гаспаріні (Evel Gasparini), Карло Вердіані (Carlo Verdiani), Е. Де Андреїс (E. De Andreis), Енріко Даміані (Enrico Damiani)*.

Етторе Ло Гатто (Неаполь 20.05.1890 – Рим, 1982) [4] і Джованні Мавер (Surzola / Kogčula, Далмація, 18.02.1891- Рим, 12.07. 1970) [3], як інші славісти першого покоління, дійшли до слов'янських студій через подібний життєвий шлях. Обидва вчені навчалися у німецькомовних країнах: Е. Ло Гатто вивчав юриспруденцію і філософію у Мюнхені (Німеччина); Джованні Мавер вивчав романську філологію у Відні, у школі *W. Meyer-Lübke*. У цьому місті італійський вчений отримав вчений ступінь «doctor philosophiae».

Е. Ло Гатто і Дж. Мавер пережили першу світову війну. Перший був військовополоненим в Австрії, де познайомився з російськими емігрантами: це пробудило у нього прихований інтерес до славістики**, зокрема до російської літератури, який він культивував протягом своєї дослідницької та наукової діяльності. Після повернення в Італію, у 1918 р., Е. Ло Гатто познайомився з Джованні Мавером, який також був викладачем німецької мови; обидва поділяли глибокий інтерес до слов'янської філології. Ці вчені, на початку 20-х років ХХ ст., створили умови для початку розвитку славістичних студій в Італії.

Так, Джованні Мавер у 1920 р. почав університетську кар'єру як завідувач першої створеної в Італії (м. Падуя) кафедри слов'янської філології, яка у 1926 р. отримала статус штатної. У цей самий період Мавер

* Через обмеженість статті, зупинимося тільки на перших двох засновниках італійської славістики.

** Треба додати, що Ло Гатто опублікував свій перший роман «I Misteri della Siberia» (Сибірські таємниці), коли йому було лише тринадцять років. Напевно, автор вже інтуїтивно (несвідомо) відчував привабливість російських територій.

був доцентом сербохорватської мови в Інституті економічних та комерційних наук (*Istituto di scienze economiche e commerciali di Trieste*) м. Трієста (*Trieste*), який пізніше став університетом; вчений також викладав німецьку мову у школі. У 1929 р. Дж. Мавер був запрошений Римським Університетом (*La Sapienza*) викладати на новоутвореній кафедрі польської літератури і на кафедрі слов'янської філології, де він працював до 1965 року.

Наукова діяльність Мавера щодо поширення слов'янських дисциплін – різноманітна, особливо активно вона була в галузях загального мовознавства, романської та слов'янської філології, полоністики, сербохорватистики, богемістики та русистики.

У 1952 р., Мавер заснував науковий журнал «*Ricerche slavistiche*» (дослівно: «Славістичні дослідження»), - один із перших славістичних і авторитетних журналів італійської славістики*. Незважаючи на невелику кількість публікацій, деякі припущення вченого є актуальними й сьогодні, наприклад, «важливість України як землі зустрічі між двома слов'янськими частинами: західною та східною». Варто нагадати наступні публікації Дж. Мавера:

1. *Parole croate di origine italiana o dalmatica, in Archivum Romanicum, VI (1922), 2, pp. 241-253*; 2. *Parole serbocroate e slovene di origine italiana (dalmatica), in Slavia, II (1923), pp. 32-43*; 3. *Intorno alla penetrazione del lessico italiano nel serbocroato della Dalmazia e dei territori vicini: criteri metodologici, in Atti dell'Istituto veneto di scienze, lettere e arti, LXXXIV (1924-25), 2, pp. 749-770*; 4. *La pronuncia della ci latina nei riflessi slavi-meridionali, in Arch. glottologico italiano, XIV (1930), sez. Bartoli, pp. 1-18*; 5. *Kleiner Beitrag zur Lehnwortkunde Dalmatiens, in Festschrift für Max Vasmer. M. Woltner - H. Brauer (Hrsg.), Wiesbaden 1956, S. 319-323*.

Додамо, що у першій половині ХХ ст. славістика була представлена в окремих університетах Італії: у Неаполі (Napoli), Падуві (Padova) і Римі (Roma). Щодо російської мови, зауважимо, що у м. Неаполь іще до 1878 року було введено викладання російської мови у навчальному закладі «*Real Collegio Asiatico*» (Королівський колегіум країн Азії), тепер «*Università di Napoli, l'Orientale*» (Неаполітанський університет «Орієнтале»).

Перше покоління італійських славістів представлене деякими відомими учнями Мавера, такими як Ріккардо Піккіо (Riccardo Picchio), Санте Грачотті (Sante Graciotti), Нулло Мінісці (Nullo Minissi) та Бруно Меріджі (Bruno Meriggi), які уособлювали і підтримували італійську славістику більш ніж півстоліття. До першого покоління належать не

* Див.: нижче.

тільки вищезгадані вчені. Варто додати таких, як Анюта Мавер Ло Гатто (Anjuta Maver Lo Gatto), Анджело Ріпелліно (Angelo Ripellino), що закінчили Римську школу славістики і належали до вчених, які мали другу вищу освіту, проте зосередилися на російській літературі, як, наприклад, Ерідано Баццареллі (Eridano Bazzarelli) та Іньяціо Амброджо (Ignazio Ambrogio). Кожний зробив оригінальний та унікальний внесок у розвиток італійської славістики.

Італійські славісти другого покоління, які отримали славістичну освіту в 60-х та 70-х роках ХХ ст., мали можливість спеціалізуватися у більш широкому колі славістичних дисциплін і часто завершували освіту за кордоном. Про стан і дослідження цього періоду можна дізнатися в книзі R. Picchio, «*Quaranta anni di slavistica italiana nell'opera di E. Lo Gatto e di G. Maver. In: Studi in onore di E. Lo Gatto e di G. M., Firenze 1962, pp. XXIII-XXXI, 1-21*».

Уявлення про італійську славістику ХХ ст. не є можливим без опису діяльності Ріккардо Піккіо, - безперечно, найвідомішого італійського славіста. Вчений народився в м. Алессандрія (Alessandria) у 1923 році і був вихованцем школи Мавера. Після викладання в університетах м. Флоренція та Піза, у 1961 році Р. Піккіо став звичайним професором слов'янської філології та польської літератури у римському університеті «La Sapienza». З 1971 року він був професором слов'янських літератур в університеті Єль (*Yale University*) США. Науковець закінчив свою викладацьку кар'єру в університеті Неаполя «Орієнтале», де він працював з 1985 до середини 90-х років. У неаполітанському університеті Р. Піккіо був професором російської, старослов'янської та болгарської літератури. Тривалий час відомий славіст співпрацював у редколегії журналу «*Ricerche slavistiche*»; пізніше став його головним редактором. Р. Піккіо першим ввів у славістику схвалене міжнародною громадою вчених-славістів поняття «*Slavia ortodossa*» і «*Slavia romana*». Він займався старослов'янською, староболгарською, староруською (давньоруською), польською, російською та українською літературою. Зауважимо, що завдяки Піккіо, у Неаполі було запроваджено експериментальне викладання української мови. Також він був одним з ініціаторів першого міжнародного з'їзду українців (1991) у місті Ерколано (Ercolano), неподалік від Неаполя. Про активну діяльність і міжнародні публікації Р. Піккіо можна писати багато. Ми тільки згадаємо такі, як «*La letteratura russa antica, 1959*» (укр. Давня російська література); «*Études littéraires slavo-romanes, 1978*» (укр. Слов'янсько-романські студії); «*Letteratura della Slavia ortodossa, 1991*» (укр. Література ортодоксальної Славії). Разом з М. Колуччі (M. Colucci), він

видав двохтомну працю «*Storia della civiltà letteraria russa*» (укр. Історія російської літературної цивілізації) у 1997 році.

До покоління Р. Піккіо належить також великий італійський літературний критик, літератор, письменник і перекладач Анджело М. Ріпелліно (Ripellino Angelo M.), який народився у м. Палермо (Palermo 1923) і помер у Римі (Roma 1978). З 1961 року він був професором у Римському університеті, досліджував російську, польську та чеську літературу, звертаючи особливий інтерес на російській театр авангарду. Серед найвідоміших публікацій можна зазначити: *Majakovskij e il teatro russo d'avanguardia*, 1959; *Letteratura come itinerario nel meraviglioso*, 1968; *Storia della poesia ceca contemporanea*, 1950; *Praga magica*, 1973; *Divagazioni su temi di letteratura russa, ceca e polacca* (1978). *Curò l'antologia Poesia russa del Novecento* (1954) тощо. М. Ріпелліно також переклав на італійську мову низку творів таких авторів як Б. Пастернак, В. Хлебніков тощо.

Третє покоління славістів, яке почало публікувати перші наукові праці в середині 80-х років ХХ ст., характеризується різноманітними науковими інтересами, особливо в галузі літературознавства, текстуальної традиції та історіографії. Проте, значно меншою є група вчених, які займалися компаративними, мовознавчими студіями в рамках традиції Дж. Мавера.

«Золотим періодом» розвитку італійської славістики, особливо русистики, можна вважати другу половину 80-х – першу половину 90-х років, коли внаслідок історико-політичних змін у східній Європі і сподівань на тісну економічну співпрацю з колишнім Радянським Союзом, поширилися факультети русистики в усіх головних італійських університетах. Перші спроби ввести експериментальне викладання української мови в Італії беруть початок саме з цього періоду (початок 90-х років у Неаполі*, пізніше у Римі).

Можна стверджувати, що «четверте покоління» славістів сформувалося саме у цих роках. Проте, головним напрямком наукових інтересів залишалися слов'янські літературознавчі дисципліни та текстуально-філологічні традиції. Відомості про історію італійської славістики до середини 90-х років можна знайти в а) «*La slavistica in Italia. Cinquant'anni di studi* (1940-1990), Roma 1994»; б) J. Ślaski, G. Maver e gli inizi della slavistica universitaria italiana a Padova. In: *Studi slavistici in onore di N. Radovich, a cura di R. Benacchio - L. Magarotto, Venezia 1996*, 307-329. Серед італійських славістів міжнародного значення, особливо активними у 90-х

* Нагадаємо, що українська мова була представлена у Неаполі (проф. Ознацьким) в 40-х роках ХХ ст. і коротко на початку 2000-х років (доц. за контрактом Сієдіна Джованна).

роках визначаються такі як Dall'Agata Giuseppe (Далл'Агата Джузеппе); Graciotti Sante (Грачотті Санте), Garzonio Stefano (Гардзоніо Стефано), Giraud Gianfranco (Джіраудо Джіанфранко).

Останнє десятиріччя охарактеризоване можливістю навчатися або отримати вищі кваліфікації за межами Італії в рамках різних проєктів. Нагадаємо, що такі більш розповсюджені міжнародні проєкти як «Еразмус», «Сократес», «Коменюс» разом з поступовим збільшенням кількості іноземних (переважно слов'янських) фахівців-славістів, які зайняли вакансії, притаманні другому поколінню славістів, також створили умови для поширення інтересу наукових кіл до певних філологічних і мовознавчих напрямків та більш тісної співпраці зі східноєвропейськими університетами.

Сучасні напрямки досліджень

Докладні дослідження сучасних наукових напрямків італійської славістики минулого десятиліття можна знайти у книзі «*Gli studi slavistici in Italia oggi*» (укр. Сучасні славістичні студії Італії), за редакцією Роберта Де Джорджі (Roberta De Giorgi), Стефано Гардзоніо (Stefano Garzonio) і Джорджо Ціффер (Giorgio Ziffer) [2].

Мова йде про матеріали IV конгресу італійських славістів, який відбувся 20-23 вересня 2006 року у м. Удіне (Udine). У книзі пропонуються чотири головні розділи за певною тематикою:

1) сучасна слов'янська література; 2) слов'янське мовознавство; 3) слов'янська філологія (мається на увазі текстуальна традиція і тлумачення давніх текстів) і дослідження слов'янського середньовіччя; 4) статті про а) італійську славістику у викладанні та дослідженнях, б) слов'янські меншини. Цей том охоплює різноманітні дослідницькі інтереси: порівняльну метрику слов'янських мов; лінгвістичні зміни праслов'янського періоду; слов'янську літературу середньовіччя і сучасної доби; дієслівний вид і прагматику; синхронний опис літературних мов і мов меншин; питання дидактики та методики у викладанні слов'янських мов тощо. За словами самих авторів цього тому: «*L'ampiezza dei temi sviluppati e delle prospettive critiche che li informano finiscono così nel loro insieme per documentare, oltre agli interessi e alle competenze dei singoli autori, la vitalità attuale della slavistica italiana*», тобто *розмаїтість представлених тем і критичних підходів у цілому, документують, крім власних інтересів та компетентності індивідуальних авторів, сучасний стан та живучість італійської славістики* [2, 1].

Інше конкретне уявлення про дослідницькі напрямки можна отримати з італійського внеску до останнього міжнародного з'їзду славістів в Охриді (10 – 16 вересня 2008), див.: *Contributi italiani al XIV congresso*

internazionale degli slavisti [8]. Оскільки італійська славістика надавала перевагу літературознавчим та історико-культурним студіям, які переважають і дотепер, ми пропонуємо перелік деяких актуальних італійських мовознавців*, які займаються слов'янською лінгвістикою [5].

- Беннакіо Розанна (Bennacchio Rosanna) активно досліджує типологію дієслова в слов'янських мовах, з особливою увагою на південнослов'янські та російську мови. Серед публікацій нагадаємо: 1) Употребление глагольного вида в утвердительных формах в славянских языках: сопоставительный анализ. Padova, 111 с.; 2) глагольный вид в императиве в чешском и словацком языках. // Язык. Личность. Текст. Сборник статей к 70-летию Т.М.Николаевой. Москва: Языки славянской культуры, 2005, с.191-200; 3) глагольный вид в императиве в нижне- и верхнелужицких языках. // Микроязыки. Языки. Интерязыки. Сборник в честь ординарного профессора Александра Дмитриевича Дуличенко. Под ред. А. Кюннапа, В. Лефельдта, С.Н. Кузнесова. Tartu, 2006, С. 82-89.
- Бенигни Валентина (Benigni Valentina). Аналитические прилагательные иноязычной модели, «определяющие существительное». // Язык и движение. К 70-летию Л.П. Крысина. Под ред. Е.А. Земской и М.Л. Каленчука. Москва: языки славянской культуры, 2007, С. 68-82.
- Бонацца Серджио (Bonazza Sergio) *Bartholomäus Kopitars ukrainische Beziehungen*. In: *Австрія й Україна у контексті європейської інтеграції й співробітництва = Österreich und die Ukraine im Kontext der europäischen Verständigung und Kooperation*. Відень [Wien] - Київ: 2005, С. 97-117.
- Бонола Анна (Bonola Anna). Залог в трактовке С.Д. Канельсона и проблема пермутатива: контрастивный анализ итальянского/русского языков. // Типология языка и теория грамматики. Спб., 2007, С.39-40.
- Броджи Беркофф Джованна. (Brogi Bercoff Giovanna). *La lingua letteraria in Ucraina: ieri e oggi*. In: «Studi Slavistici», 2 (2005), P. 119-136.

Із відомих мовознавців, важливо згадати Енрієтті Маріо (Enrietti Mario),

* У статті не братимемо до уваги іноземних славістів, які працюють і перебувають в Італії; однак, праці «іноземних мовознавців-славістів» можна знайти на вищезгаданому сайті.

який займається питаннями, пов'язаними з праслов'янським періодом, наприклад, *I rapporti lessicali tra germanico e slavo*. In: *I Germani e gli altri* (III seminario avanzato in Filologia germanica). A cura di V. Dolcetti Corazza e R. Gendre, vol. 1. Alessandria: 2003, P. 53-68.

Суто текстуально-філологічні дослідження проводить Дідді Крістіано (Dissi Cristiano): *Materiali e ricerche per l'edizione di Vita Constantini III: Edizione del gruppo dei testimoni serbi*. In: «Ricerche Slavistiche», 48 (2004), n.s. 2, P. 129-189.

Серед філологів-мовознавців, які досліджують текстуальну традицію й аспекти синхронії, варто згадати Ціффер Джорджо (Ziffer Giorgio) та Томеллері Вітторіо (Tomelleri Vittorio). Сфера досліджень Дж. Ціффера – широка: від церковнослов'янської мови та літератури до російської літератури. Його публікації також містять текстуальну критику давньослов'янських пам'яток, переклади із слов'янських мов на італійську до початку XIX ст. та двомовну лексикографію. В. Томеллері досліджує латинську традицію в пам'ятках «Московської Русі» і займається порівняльно-історичною типологією. Згадаємо такі його публікації як 1) *Osservazioni sull'aspetto verbale in Georgiano*. In: «Rivista italiana di linguistica e dialettologia», (2004), n. 6, P. 121-139; 2) Из истории новгородской переводной литературы: любопытный пример контаминации. In: D. Bunčić, N. Trunte (Hrsg.), *Iter philologicum. Festschrift für Helmut Keipert zum 65. Geburtstag*, München: Otto Sagner, 2006, P. 243-249.

Між іншими відомими італійськими славістами-мовознавцями та філологами особливе місце займають такі як Фічі Франческа (Fici Francesca), що співпрацювала з лабораторією комп'ютерної лінгвістики Київського Національного університету імені Тараса Шевченка у створенні «Граматичного словника українських дієслів з італійськими еквівалентами»; Гардзаніті Марчелло (Garzaniti Marcello), що є президентом асоціації італійських славістів; Ла Сорса Сієдіна (La Sorsa Siedina Claudia), Ло Маджістро Барбара (Lo Magistro Barbara), Сіньоріні Сімонетта (Signorini Simonetta).

Славістичні журнали

Сьогодні в Італії існує десять славістичних журналів: *AION Slavistica*, *eSamizdat*, *Europa Orientalis*, *Ricerche Slavistiche*, *Russica Romana*, *Slavia*, *Slavica*, *TerGestina*, *Slavica Viterbiensia*, *Studi Slavistici*. Останній є також журналом Асоціації італійських славістів. Опис цих журналів можна знайти в Інтернеті у трьохмовній версії: італійській, англійській і російській [6]. Редколегії головних журналів приймають статті різними європейськими мовами і, безперечно, усіма слов'янськими. Але згідно італійської (європейської) наукової традиції, перевагу надають італійській

мові, тобто мові країни, де ці журнали видаються.

Сучасні питання

Можна охарактеризувати проблему сучасної італійської славістики одним реченням: “Італійську славістику представлено добре, але недостатньо”. Безперечно, вона не є повністю зруйнованою як в інших західних державах, наприклад, Великобританії, де крім незначної кількості університетів, що викладають майже всі слов’янські мови та літератури, в інших навчальних закладах славістика означає вивчення лише російської мови у контексті економічних і політичних наук.

Суперечне питання щодо італійської славістики, стосується, головним чином, майбутнього розвитку та існування цієї дисципліни в рамках конкретного вибору сучасної освітньої та економіко-політичної системи.

Варто дискутувати останні аспекти, що є взаємопов’язаними. Насправді, небажання вивчати культури й мови сусідніх країн (як слов’янських так неслов’янських) чи їх невизнання у період глобалізаційних процесів і під впливом англо-антропоморфічного світу, формує певний політичний клас, який ігнорує вартість підвищення загального культурного та наукового рівня італійського народу. Це зумовлює існування адміністративних кадрів, які спроможні адаптуватися лише до «ринкових потреб». Крім того, відсутність довгострокового планування стосовно створення кваліфікованих робочих місць, загострює загальну картину. Саме тому спроба розповсюджувати славістику, незважаючи на зусилля італійських славістів другого та третього покоління, особливо у першій половині 90-х років ХХ ст., не була вдалою.

Теперішня ситуація є більш складною через міжнародну кризу, брак фінансування в усіх наукових та культурних сферах, суворе скорочення робочих місць і, на завершення, схильності до об’єднання «непродуктивних» факультетів і курсів навчань. Сьогодні незначний відсоток молодих вчених та доцентів, які мали змогу (часто через зв’язки) отримати робоче місце, працюють за короткостроковим контрактом; фактично, їх заробітна плата є набагато нижчою (у відсотках), ніж десять років тому. Дивує те, що при такій складній ситуації, коли численні італійські вчені змушені самостійно фінансувати свої дослідження, змінювати напрямок своєї діяльності або шукати роботу за кордоном, в Італії збільшується кількість славістів іноземного походження. З іншого боку, іноді присутність іноземних славістів підвищує загальний рівень італійської славістики, відновлює дослідницькі напрямки і більш орієнтує славістику до мовознавчих інтересів.

Важливо також звернути увагу на те, що переважно більшість традиційних публікацій італійської славістики написано італійською мовою. Постає питання: це є недолік чи перевага?

Відомо, що у міжнародній практиці, зважаючи на очевидні культурно-історичні та геополітичні чинники, приймаються наукові праці всіма слов'янськими мовами, а також французькою, німецькою і англійською. Проте, уникання італійської мови на міжнародній науковій арені означає:

а) відмовитися від мови з тривалою літературною традицією, яка була мовою культури аж до епохи Бароко у всій Європі;

б) не мати змогу читати оригінальні славістичні внески, часто написані авторитетними славістами, наприклад, Р. Піккіо, Б.А. Успенським тощо;

в) відмовитися від потенційно великого кола читачів (це стосується особливо культурно-літературних і історичних творів та публікацій), оскільки італійська мова є третьою найбільш розповсюдженою європейською мовою в Європі згідно певних статистичних даних; за іншою статистикою, італійська мова за кількістю мовців (понад 60 мільйонів потенційних читачів-мовців) займає друге місце після німецької і знаходиться на однаковому рівні з англійською та французькою [9].

Отже, можна стверджувати, що італійська славістика, з моменту її офіційного заснування – майже сторіччя тому (20-і роки ХХ ст..) – незважаючи на різні епохальні труднощі, сьогодні є гідно репрезентована на міжнародному рівні, особливо в русистичі та літературознавчих студіях. Проте її фактичний стан, без культурно-економічної підтримки з боку італійської та слов'янських держав і через визначені вище причини, може призвести до руйнації або знищення славістичних дослідницьких шкіл. Подібна ситуація спостерігається в університеті Неаполя «Орієнтале», де вже більше десяти років не виходить славістичний журнал *AION Slavistica* (останнє видання у 1998 р.) і де не має ані політико-економічного бажання (навіть з боку Генерального консула України), ані «культурної потреби» (антитеза: величезна українська діаспора) для створення кафедри україністики та білорусистики.

ЛІТЕРАТУРА:

1. *Дель Гаудіо С.* Україністика в Італії: історичний екскурс і сучасні питання. // *Компаративні дослідження слов'янських мов і літератур.* Збірник наукових праць. Спеціальний випуск. – К., 2009. – С.16-22;
2. *Gli studi slavistici in Italia oggi.* Curato da: De Giorgi R., Garzonio S., Ziffer G. – Udine, 2007. – 408 с.;
3. [http://www.treccani.it/enciclopedia/giovannimaver_\(Dizionario_Biografico\)/](http://www.treccani.it/enciclopedia/giovannimaver_(Dizionario_Biografico)/) (30.03.2011);
4. <http://www.ettorelogatto.org/bio.html>;
5. <http://www.associazioneslavisti.it/> (30.03.2011);
6. <http://www.associazioneslavisti.it/node/18> (30.03.2011);
7. <http://www.forumeditrice.it/percorsi/lingua-e-letteratura/convegni/gli-studi-slavistici-in-italia-oggi> (30.03.2011);
8. <http://www.fupress.com/Archivio/pdf/%5C2804.pdf> (30.03.2011);
9. http://it.wikipedia.org/wiki/Lingua_italiana (03.04.2011)